

“Ongizate estatuaren nostalgia sustatzen da, baina hori ahalbidetu zuten baldintzak ez dira existitzen”

1953an Asturiasen jaio eta azken hamarkadetan Katalunian bizi da Corsino Vela (ezizena). Berriki bira egin du Euskal Herrian *Capitalismo patológico* liburuaren aurkezteko. Donostiako Kaxildako lagunen eskutik atera duen lan honek jarraipena eman dio *La sociedad implosiva* (Muturreko Burutazioak, 2015) eta *Capitalismo terminal* (Traficantes de Sueños, 2018) lanekin abiatutako analisiari. Berarekin elkartu gara Bilbon.

 AITOR ASPURU

Nahi gabe kapitalismoari buruzko trilogia osatu duzu, eta horri eman zenion hasiera *La sociedad implosiva* liburuarekin. Hor azaldu zenuenez, kapitalismoaren motorra behin betiko izorratu da.

Arrazoi nagusia da kapitalismoa zabalatzeko aukerak munduan, hau da, kapitala balorizatzeko eta metatzeko prozesua, geroz eta mugatuagoak direla. Hori islatzen da esplotaziorako esparru berriak aurkitzeko ezintasunean, lan indarrari zein bitarteko naturalen ustiapenari dagokienez. Egia da esplotazioak jarraitzen duela oraindik, baina ez da munduko ekonomia suspertzeko gai.

Egitura arazo hori krisi ekonomiko eta sozioekonomikoetan adierazten

da, adibidez, 2008an, finantza krisiaren itxurarekin, higieziei lotutako hondamendiaren ondorioz. Baina ez gara okertu behar, banku, hipoteka eta higiezin krisialdia dira kapitalismoaren krisialdiaren ondorioa, eta ez arrazoiak. Horren erroa da kapitalismoa ez dela gai lortzeko etekin tasa nahikoa hazkunde ekonomikoa bermatzeko.

Aurretik ez da horrelako une larririk bizi izan historian, baina baldintza “subjektiboei” erreparatuta, kapitalismoari erantzuteko gaitasuna behar historikorekin oso azpitik dago. Horren adibidea da sindikatuen atzera-egitea; lanpostuaren defentsa aldarrikatzen da garai batean zeinean herrialde garatuetan, berregituraketak direla medio, klase kapitalistak

ez duen beharrezkoa ikusten lan indarraren mantenua bere kapital metaketa ziurtatzeko. Gauzak horrela, lan indar hori botatzen dute merkatutik.

Uste duzu pandemiak batu eta bultzada eman diela kapitalismoak atzeratu dituen krisialdiei, zorrarena eta deslokalizazioarena, adibidez.

Pandemiak azkartu ditu egiturazko kri-

sialdiak. Oro har, kapitalismoak eragin du produktiboak ez diren jardueren neurrigabeko hazkundea. Horrela aitortu dute gobernuek, hainbat sektore ekonomiko ez zirela funtsezkoak adierazita. Produktiboekin alderatuta, sektore horiek gehiengoa ziren. Eta gainera, produktiboak ez ziren inoiz eten.

Hemen saldu da krisialdi sozioekonomikoa izan dela osasun krisialdiaren eragina, eta kontrakoa izan da. XX.

mendeko azken hamarkadetatik kapitalismoa ihesaldian dago hainbat krisialdi izkin egiteko. Horietako batzuk azaleratu ziren 2008an, eta bankuak erreskatatu eta lan indarra gainespilotatu arren, ez da nahikoa izan hazkunde ekonomikoa eta kapital metaketa lortzeko. Pandemiak sakondu eta azkartu ditu arazo horiek modu saihestezinean, erreprodukzio prozesu guztiak etenda.

Aipatu duzu kapitalismoaren atzetik dagoela hainbat krisialdi, hori azalduko zenuke hobeto, mesedez?

Deslokalizazioak, hasieran, emaitza onak ekarri zituen eta kapital kopuru handien metaketa sortu zuen. Ordea, produkzioa hartu zuten Hegoaldeko herrialde horietan errepikatzen ari dira, II. Mundu Gerraren ondoren, kapitalismoaren erdigunean gertatu ziren baldintzak;

langile mugimendu fordistaren gorakada, hain zuzen. Hori dela medio, Asiako zenbait sektore deslokalizatzen ari dira berriro. Adibidez, ehungintza, Txinatik Vietnamera eta Kanbodiara eraman dute berriki.

Horrek esan nahi du kapitalaren negozio zikloa, metaketan eta inbertsioaren itzuleran oinarrituta, gero eta laburragoa dela. Hain motza izanik, kapitalen arteko lehiakortasuna oso handia da, eta ezegonkortasuna sortzen baita merkatuan, gizartean eta klase agintariaren artean.

Bestalde, kreditua mekanismo baliagarria izan zen kapitalaren zabalpenarako eta orekatzeko lan indarraren baliogabetzea herrialde kapitalistetan. Azken hori deslokalizazioak sortu zuen. Kredituak erraztu ditu kontsumoa eta hipotekak, baina langile klasea hain prekariora bilakatu da deslokalizazioagatik, ezinezkoa zaiola kreditua itzultzea.

Horrek eragin du, aldi berean, bankuen porrota. 2008an hipotekei lotuta izan zen, baina orain daude higiezinak kredituak, enpresenak, norbanakoenak, eta estatuenak. Are gehiago, estatuek ongizate gizartea ahalbidetzeko zor publikoa emititu dute eta hori ere elur bola da. Zorren interesak –ez zorrak berak– ordaintzeko kreditu gehiago eskatzen dira. Horren eskutik dator herrialdeen arteko menpekotasuna areagotzea.

“Kapitalismoa
suspertzeko
beharrezko litzatekeen
kontsumismo maila
ez da jasangarria
biosferarako”

Herrialde batzuek erosi dute beste batzuen zor publikoa, kasu batzuetan pentsio funtsen bidez. Kontraesankorra badirudi ere, dirua utzi duten nazioek, dirudunek, ezin dute zordunak erortzen utzi eurak ere atzetik joango lirateke eta. Hor dago Greziaren kasua. Azkenaldian hedabideetan hasi da agertzen gai hori. Pandemiak azkartu ditu gobernuen zorrak, larrialdi egoerari aurre egiteko kreditu berriak erabili baitira. Europako

berregituraketa plana bide horretatik doa.

Azken liburuan iradokitzen duzu lan eredu asko ez direla produktiboak ezta beharrezkoak ere, eta lan indarra, alegia, langileria, desagertzeko arriskuan dagoela.

Pandemiak jarduera ekonomikoaren etenaldi orokorra eragin zuen; produktzioa, zerbitzuak, garraioa... Horren aurrean larrialdiko erantzuna izan da herritarren biziraupenereko gutxiengo baldintzak bermatzea, hornidura katearen bidez.

Testuinguru horretan, “funtsezko jarduerak” leloak azaleratu du, hasteko, badagoela lan ez produktibo izugarria. Batzuetan, gainera, kaltegarria da lan hori, kaltea sortzen baitu ingurumenean edo gizakiengan. Baina kapitalismoaren metaketarako ezinbestekoak dira jarduera horiek. Beste muturrean, badaude gizartearen jarraikotarsunerako mesedegarriak diren jarduerak, bizitzarako. Pandemiak azaleratu du dikotomia edo kontraesan hori.

Garrantzitsua da ikustea orain ez dela ordua azpimarratzeko ekoizpen egitu-

raren afera, langilego fordistaren zabalpenaren garaian bezala. Orain mahai gainean dagoena da bizitzaren erreproduktzioa. Zentzu horretan, oso egokia eta aberasgarria da feminismoaren kritika politiko eta ekonomikoa, horretan eragiten baitu.

Kritika politikoa aipatu duzunez, duela urte asko adierazi zenuen keynesianismoa berpizteko saiakerak zentzugabeak direla eta horretan aritzen direnak “kapitalaren ezkerria” izendatu dituzu.

Keynesianismoaren arrakasta etorri zen garapen kapitalistaren eskutik, II. Mundu Gerraren ostean. Hain zuzen, deslokalizazioa eta finantzarizazioa izan ziren keynesianismoaren mugei erantzuteko tresnak kapitalaren alde-tik. Kapitalaren ezkerriak, hau da, kapitalismoaren bizi baldintzak kudeatzen dituen ezkerriak, berpiztu nahi du keynesianismoa, ongizate estatua konterbatuta. Hori ez da bideragarria, inbertsio gaitasunaren gainbeherak eta merkatu berriak sortzeko ezintasunak kapital metaketa saihesten baitute,

nahiz eta periferiako herrialdeetan lan indarra eta bitarteko naturalak gainesplotatu.

Edonola ere, kapitalaren ezkerak ez du modu kritikoa berrikusi keynesianismoa. Ongizate estatu hori bakarrik izan zen bideragarria II. Mundu Gerraren ondoren, kapitalaren zabalpen fasea gertatu zelako; dena berreraiketzeke zegoelako eta lan indarra esplotatu zelako. Ahaztu gabe Afrika, Asia eta Amerikako bitarteko naturalak lapurtu zirela eta kapitalismoaren herrialde zentraletan bukatu zuela aberastasun horrek guztiak.

Azkenik, ongizate gizarteko kontzeptua kontsumoari lotuta dago. Laburbilduz, kritika barik, ongizate estatuaren nostalgia sustatzen da, aintzat hartu gabe hori ahalbidetu zuten baldintzak ez direla existitzen, edo behintzat, posible direla gero eta jende gutxiagorentzat.

Kontsumismoaren harira, kritika moraletik harago, zure aburuz gero eta jende gutxiagok kontsumitu ahal izango duela eta horrek, aldi berean, gehiago hondoratzen du kapitalismoa.

Ongizate gizartearen zabalpen fasean agertzen den kontsumismoaren kritikak, 1968ko Maiatzak, adibidez, osagai morala zuen. Egun, osagai morala baztertu gabe, kontsumismoa adierazten da premiazko arazo historiko bezala: kapitalismoa suspertzeko beharrezko litzatekeen kontsumismo maila ez da jasangarria biosferarako. Fisikoki ezinezkoa da eta hori muinean dago.

Dena den, kontsumismoa herrialde kapitalista zentraletan hasi da kaltegarria izaten kapitalaren metaketarako ere, birziklatze kostuak direla medio. Zentzugabeko jardura hori, bizitzarekin kontraesanean dagoena, bere gain hartu ezin duen gastu bilakatu da kapitalarentzat.

Konponbideak edo formulak ematearen kontrakoa bazara ere, etorkizunean bi bide ikusten dituzu. Edo kapitalismoaren joera jarraitzea behin betiko, kolapsora heldu arte, edo erresistentziak egituratzea, alderdi eta sindikatuen paradigmatik at.

Pandemiak agerian utzi du eredu kapitalistaren krisialdiak noraezean utzi duela kapitalari erantzuteko borroka eredu. Horrek ekarri du sindikalis-

moaren eta ordezkartza politikoaren moduen krisialdia, esaterako. Demokrazia birsortu nahi zuten ezkerreko mugimenduen zaharkitzea bistakoa da, M-15 plazetan agertu zen 2011n eta jadanik agortu da. Ez dira gai kapitalismoaren krisialdiari irteera emateko, krisialdia betiko heldu delako, etengabea izango da, kapitalaren logikatik ez bagara ateratzen.

Paralisi egoera honetatik irteteko, kapitalismoaren krisialditik ateratzea baino -atzera egingo ez duen prozesu historikoa baita-, mahai gaineen jarri behar da kapitalismotik ateratzeko premia.

“Ongizate gizartearen estatura ez da bideragarria, kapitalaren inbertsio gaitasunaren gainbeheragatik eta merkatu berriak sortzeko ezintasuna dela medio”

Hori lortzeko bilatu behar dugu esperientzia autonomoetan, antikapitalistetan, langilegoaren erresistentzian, zeinetan kapitalaren aurrean borroka-komunitateak eratu diren, baina ez errepikatzeko era nostalgikoan. Egin behar duguna da euren haritik tiratu, egungo gatazkak abiapuntu hartuta, joera komunitarioak berriro definituz. Uko egin behar diogu pentsatzeari borroka horiek helburuak edo alternatibak direla, marxismoak edo anarkismoak proposatzen duten moduan. Aldiz, joera posible baten moduan landu behar ditugu. Izan ere, ustelten ari den kapitalaren logika edo erresistentzia komunitarioaren proposamenak -bizitzeko edo elikatzeko beste moduak eta harremanak- gatazketan gailenduko dira, indar harremanen arabera. Ez da programa bat, baizik eta gatazka bakoitzean ulertu behar den joera, gauzatuko dena ala ez.

Bukatzeko, *Ciclismo y capitalismo* liburua ere aurkeztu duzu, nola sortu zen testu hori?

Liburuaren jatorria da zaletasuna, txirrindularitzaren zale naizen neurrian, bitxia iruditzen zait bizikletak eta sistema kapitalistak garapen paraleloa izan dutela. Txirrindularitza bera, ikuskizun moduan, merkataritza fenomeno bada. Gauzak horrela, soilik azpimarritu nahi izan dut paradoxa hori, emozio subjektiboaren eta logika kapitalistaren artean. Zentzu horretan, bizikleta eta txirrindularitza dira gizarte kapitalistaren produktuak.

Liburuan ibilbide historikoa egin dut. Adibidez, bizikleta literatura objektu eta gai errepikakorra izan da XX. mendean. Bizikleta bera eta txirrindularitza hainbat aldiz agertzen dira eleberrietan. Industria produkzioaren eta ikuskizunaren aldetik aztertu dut txirrindularitza. Izan emakumezkoa edo gizonezkoa, bizikletarekin harremana mantentzen duen industria da, beharginak lantegiarekin bezala. Zentzu horretan, kritika bat da txirrindularitzaren ekonomia politikoari, baina baita txirrindulariaren aldarrikapena eta defentsa ere, subjektu proletarizatua baita, eta esplotazioaren burdinezko legeen menpe baitago. ●

1990ean sortua

BRINTZA
AHOLKULARITZA - CONSULTORIA

Aholkularitza zerbitzu ezberdinak eskaintzen ditugu:

- Zerga-ordainketak
- Merkataritza
- Kontabilitatea
- Legedia
- Lan esparrua

Urbietan, 15. Hernani.
943 33 12 67
Brintza.com